

Participarea Direcției Generale a Arhivelor Statului la reuniunea Comisiei pentru arhive și microcopii din cadrul CIBAL, de la Viena

Reuniunea Comisiei pentru arhive și microcopii din cadrul Centrului Internațional de informare asupra surselor istoriei balcanice și mediteraneene (CIBAL) care s-a desfășurat la Viena în perioada 8-9 mai 1991, cu participarea Arhivelor din 8 țări membre, printre care și România, a avut la ordinea de zi discutarea programului de perspectivă privind dezvoltarea activităților acestui organism profesional, neguvernamental, în contextul schimbărilor intervenite în majoritatea țărilor Europei de Est și informarea membrilor asupra activității comisiei pentru arhive și microcopii din cadrul CIBAL pe perioada mai 1989-mai 1991 și perspectivele de dezvoltare în viitor.

Reuniunea s-a desfășurat sub conducerea domnului Renato Grispo, președintele CIBAL și domnului Jivko Kabadaiev, directorul Secretariatului acestuia, care au subliniat necesitatea reorganizării centrului și schimbării statutului acestuia, în funcție de condițiile actuale, care favorizează contactele și legăturile, astfel încât fiecare țară membră a CIBAL să contribuie atât financiar cât și științific la activitățile centrului, prin:

- organizarea de sesiuni, simpozioane și seminarii pe probleme de utilizare a surselor de istorie a țărilor balcanice și mediteraneene, avînd ca obiectiv formarea și perfecționarea tinerilor cercetători în domeniul paleografiilor;

- lărgirea cooperării și participării financiare la realizarea redactării și publicării unor lucrări de larg interes științific și istoric (bibliografii, inventare, ghiduri de documente etc.);

- completarea colecției de microfilme a

CIBAL prin cooperare cu țările membre și cu sprijinul financiar al UNESCO;

- completarea băncii de date automatizate a CIBAL în domeniul manuscriselor, microfilmelor etc. și utilizarea acestora cu sprijinul specialiștilor externi din cadrul Consiliului Internațional al Arhivelor.

S-a stabilit de comun acord cu participanții ca toate problemele discutate să fie analizate de către Arhivele țărilor membre, urmînd ca pînă la sfîrșitul lunii mai 1991 Secretariatul CIBAL-ului să transmită acestora un chestionar pe probleme, la care să se răspundă concret pînă la 15 octombrie același an.

Gazdele au organizat vizitarea Arhivelor austriece și prezentarea activităților de păstrare, conservare, restaurare și folosire a documentelor în cadrul acestora. S-a evidențiat faptul că prin construirea și darea în folosință în anul 1988 a unei clădiri noi, moderne, dotate cu mijloace specifice de păstrare și securitate a documentelor, s-au creat condiții corespunzătoare pentru activitățile arhivistice.

În cadrul discuțiilor a reieșit preocuparea conducerii centrului și a participanților pentru continuarea în condițiile actuale de democratizare și intensificare a schimbului de experiență și contacte, a activității centrului, prin participarea concretă a fiecărei țări membre, conform posibilităților și mijloacelor existente, modernizarea propriilor activități arhivistice și tehnice, perfecționarea utilizării băncilor de date automatizate, ridicarea nivelului științific al manifestărilor organizate în scopul creșterii specializării și pregătirii cadrelor.

GRAZIELLA BOBULESCU

Sesiunea de comunicări „Scriere și miniatură în Țările Române”, București, 16 mai 1991

Minunatul, nostalgicul Palat Șuța a găzduit în ziua de 16 mai 1991 o manifestare discretă, nesppectaculoasă, dar de o mare

încărcătură emoțională: sesiunea de comunicări științifice „Scrieri și miniatură în Țările Române”, organizată de Muzeul de

istorie și artă al municipiului București și Direcția Generală a Arhivelor Statului. Manuscrise din veacurile XIV—XVIII, iradiind lumina gândului din aurul și culorile lor neatinse parcă de fumul timpului, au fost rinduite cu dragoste și evlavie într-o mică expoziție de la parterul clădirii, alături de instrumente de scris și sigilii ce încă păreau că vibrează de căldura mîinii care, în târziu nopților din alte vremi, le mînuiau duos deasupra tremurătoarei file, înșirînd cu grijă și fără istov multele și grele slove ale devenirii noastre.

Inevitabil străbătuți de lumina și ecourile lor, cei prezenți — cercetători, arhiști, public — au asistat la o prezentare a expoziției de către directorul muzeului urmată de o caldă intervenție a reprezentantului Inspectoratului pentru cultură al municipiului București, care a pledat pentru inițierea unei serii de astfel de manifestări ce vin în întîmpinarea unei irepresibile nevoi de cunoaștere, ca și pentru implicarea studenților în cercetarea și valorificarea acestui neprețuit tezaur al neamului nostru, arătînd că se preconizează ca practica viitorilor specialiști să se desfășoare în acest cadru generos, cu o deosebită valoare formativă, subliniind, în același timp, activitatea meritorie pe care o desfășoară în acest sens Arhivele Statului, instituția a cărei însăși rațiune de a exista constă în păstrarea și punerea în valoare a acestor comori de suflet și spirit românesc.

General-major Ion Al. Munteanu, director general al Arhivelor Statului s-a referit, în continuare, la munca migăloasă și plină de dăruire, dar și la nenumăratele dificultăți pe care încearcă să le depășească lucrătorii Arhivelor Statului, reliefind nevoia absolută de continuare a unei colaborări de felul celei începute cu Muzeul de istorie și artă al municipiului București. Cu sensibilitate și patos, Mioara Turcu, specialist în istorie veche, a subliniat valoarea artistică a documentelor prezentate, iar Pavel Florea, arhivist în cadrul Direcției Generale a Arhivelor Statului în scurta sa intervenție, a încheiat vernisajul cu întrebarea ce închide marea și splendidă taină, sau poate superba explicație a permanenței noastre: care este miracolul ivirii și dăinuirii acestor flori ale cugetului și inimii pe acest pământ, care a fost mereu al tuturor răscrucilor și furtunilor?

Într-o frumoasă și intimă sală a muzicului s-a desfășurat apoi sesiunea de comunicări, deschisă de Marieta Chiper, cercetător la Institutul de istorie „Nicolae Iorga”, cu un bogat material, sprijinit pe o amplă și

foarte specială bibliografie, intitulată „Observații cu privire la scrierea documentelor în cancelaria domnească a Țării Românești la sfîrșitul secolului al XVI-lea”, în care se realizează o doctă pledoarie pentru analiza filologică de afdncime a textului, autotarea subliniind faptul, că particularitățile textelor din veacul al XVI-lea demonstrează că bazele de edificare a sistemului de scriere în limba română au fost puse categoric anterior acestui secol.

Pavel Florea, arhivist la Direcția Generală a Arhivelor Statului, s-a ocupat în lucrarea sa de „Primele documente miniate din cancelaria domnească a Țării Românești”, analizînd într-o abordare statistică, 34 de documente la care constată o uimitoare unitate a imaginilor miniate, diferențele datorîndu-se doar interpretărilor personale ale autorilor asupra unor variante de modele, înregistrîndu-se astfel o relevantă și plină de semnificații continuitate din vremea lui Radu Mihnea și pînă la anul 1653.

În lucrarea sa, „Cîteva considerații privind activitatea „slujitorilor condeului” și semnificația prezenței lor în arealul Țării Românești în evul de mijloc”, pe un ton cald, vibrant, Constantin Bălan, cercetător la Institutul de istorie „Nicolae Iorga”, a scuturat pulberea de pe chipurile numeroase, dar atît de puțin cunoscute, ascunse în umbra zapiselor, ale unor minutori ai condeului din afara cancelariei domnești, iubitori și știutori de carte, ale căror mărturii, date de impactul condițiilor sociale, sînt însăși temelia cunoașterii noastre.

În analiza sa, „Reprezentări heraldice cu valoare artistică conservate pe acte de cancelarie”, bogat ilustrată cu diapozitive color de o foarte bună calitate, Maria Dogaru, arhivist la Direcția Generală a Arhivelor Statului a reliefat faptul că elementele figurative, indeobște de origine bizantină, fac ca documentele cercetate să aibă caracter miniat, compozițiile heraldice redînd cu precădere preeminența instituției domniei și reprezentînd semne exterioare ale unor aspirații și idealuri naționale, transpuneri plastice ale ideii de independență.

Referîndu-se deosebit de documentat și precis la „Semnificații ale unui document de la Alexandru Constantin Moruzzi aflat în colecțiile Muzeului de istorie și artă al municipiului București”, Mariana Trifan, muzeograf în cadrul acestei instituții, a realizat o analiză a unui mare număr de referiri privitoare la acest document, care, dublată de o detaliată prezentare a documentului, precum și de o amplă enumerare—însoțită de precizări asupra semnificațiilor — a elementelor decorative ale acestuia,

duc la concluzia că autorul este Radu Poenaru.

Cuprinzătoare și armonioasă, comunicare „Monumente de arhitectură prezente în miniaturistica lui Dionisie Eclesiarhul”, semnată de Virgil Teodorescu, arhivist la Direcția Generală a Arhivelor Statului, a adus în prim plan luminata figură a lui Dionisie Eclesiarhul, de la care s-au păstrat peste 25 de condiții, în care cercetătorul descoperă cu încântare imaginile miniaturale ale multor mănăstiri, imagini meșteșugite cu nesecată dragoste și grijă pentru viitorime, în ale căror tușe, proporții și racursuri putem identifica nu doar mâna și harul unui artist, ci chiar ochiul și spiritul așcutit al unui cunoscător în materie de arhitectură.

Alina Ioana Șerbu, cercetător la Institutul de istorie a artei a realizat în lucrarea sa „Un artist cu vocație de miniaturist —

Lucia Beller”, un prim acces public la personalitatea stranică, fascinantă a unei arte tiste aproape total necunoscute, cu bizarobsesii heraldice, ce-și relevă în enigmaticele „blazoane” pictate, pe lângă certul profundul har, și o autentică vocație — tirzică, de secol XX — a artei scrisului și miniaturii.

Delicată închinare adusă trudei și grijii aceluia care, cu fiecare pagină scrisă, ne-au însemnat proprii pași prin vreme, întilnirea de la Muzeul de istorie și artă al municipiului București s-a încheiat cu o colegială convorbire asupra rosturilor și perspectivelor unor astfel de manifestări, în timp ce alături, într-un ungher, un vechi scrin șoptea încă, în fibra lui cu miros de tămâie, tainele bătrînilor dieci.

IRINA HRIȚCU

Al XI-lea Simpozion național de istorie și retrologie agrară a României

Cel de al XI-lea Simpozion național de istorie și retrologie agrară a României s-a desfășurat în acest an la Tirgoviște, între 12—15 iunie, prilej cu care s-a ținut și prima conferință națională a Societății de istorie și retrologie agrară din România.

Manifestare științifică de prestigiu, simpozionul la care ne referim se impune pe de o parte prin larga participare, pe de alta prin diversitatea temelor abordate. În legătură cu primul aspect, relevăm prezența la lucrările acestei reuniuni științifice a unor înalți funcționari de stat, cercetători, cadre didactice din învățământul superior și liceal, arhiviști, muzeografi, etnografi, ș.a. La reușita acțiunii și-au adus deosebite contribuții reprezentanții unor instituții de profil: Ministerul Agriculturii și Alimentației, Departamentul Îmbunătățiri funciare dependente de acesta, Direcția generală pentru agricultură și alimentație — Dimbovița, Academia de Științe Agricole și Silvicultură, Academia de Științe Economice, Institutul de economie agrară, Institutul agronomic, Universitatea de științe agricole a Banatului, Stațiunea centrală de cercetări pentru cultivarea plantelor pe nisipuri, Stațiunea de cercetări și producție viti-vinicole „Murfatlar”, Stațiunile de cercetări și producție pomicolă București-Băneasa și Voinești-Dimbovița, Stațiunea de cercetări și producție silvică „Mihăilești”, Stațiunea de cer-

cetări pentru culturi irigate, Asociația crescătorilor de albine din România etc.

La aceștia s-au adăugat reprezentanții institutelor de cercetări din domeniul istoriei și etnografiei, Institutul de istorie „N. Iorga”, Institutul de arheologie, Institutul de etnografie și folclor — București, Institutul de cercetări socio-umane Craiova. Au fost apoi cei veniți de la muzeele de pe tot cuprinsul țării: Muzeul de istorie națională, Muzeele de istorie și artă din Tirgoviște, Ploiești, Bacău, Sarmisegetuza, Deva, Muzeul etnografic al Moldovei, Muzeul de istorie al Olteniei sau de la prestigioase instituții de învățământ superior (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Institutul politehnic București, Academia de arte „George Enescu” — Iași etc.). Și-au adus de asemenea contribuția și reprezentanții filialelor județene ale Asociației de istorie și retrologie agrară din România.

După ședința plenară, în care autoritățile județene au adresat cuvîntul de salut, iar prof. dr. doc. Nicolae Ștefan, consilier în Ministerul Agriculturii și Alimentației și general-maior Ion Al. Munteanu, Directorul general al Arhivelor Statului au adresat participanților mesajul instituțiilor pe care le reprezentau, lucrările s-au desfășurat pe secții.

La prima secție — Agricultură generală — s-au abordat subiecte privind: așezările rurale, organizarea teritoriului, cadastrul fun-

ciar, funcționalitatea locuințelor rurale, gospodăriile tip fermă, arhitectura sătească etc. În cadrul secției a doua — Cultura plantelor, creșterea animalelor și economia forestieră —, s-au prezentat comunicări privind: structura ocupațiilor agricole, cultura cerealelor și a diferitelor plante tehnice, legumicultura, viticultura, zootehnia, pomicultura, silvicultura, pescuitul, uneltele specifice acestor subramuri etc. În cadrul Secției „Relații, instituții și ideologii agrare” — s-au dezvoltat subiecte privind evoluția diferitelor forme de proprietate, domeniul moșiesc, proprietatea moșnească, raporturile dintre proprietari, arendași și țărani de-a lungul vremii, în înlăptuirea reformelor agrare din 1921 și 1945, poziția țărănimii față de revoluția din 1848, răscoala din 1907, țărănimea dintre Prut și Nistru — factor determinant al unirii Basarabiei cu România, politica agrară în viziunea lui Nicolae Iorga, locul țărănimii și al agriculturii în programul de guvernare al marelui Ion Antonescu, problema țărănească în opera lui Lucrețiu Pătrășcanu, personalități de seamă ale agriculturii românești (Vlad Cîrnu Munteanu, Gheorghe Ionescu Sisești), școli de agricultură românească.

Deosebit de interesante s-au dovedit a fi și comunicările prezentate în cadrul secției „Viața rurală”: structura ocupațiilor din mediul rural, dezvoltarea morăritului, istoria unor așezări rurale reprezentative (Malu cu Flori, Dăbuleni, Crăiești), meșteșuguri tradiționale, mișcarea naturală a populației, demografia rurală, tradițiile culturale ale satului românesc și rolul acestora în asigurarea continuității și unității popoului român, portul popular specific diferitelor zone, rituri și ritualuri agrare, sărbători pastorale, agricultura în izvoare literare, etnografice, sigilare, numismatice etc. În fine, în secția a V-a s-au reunit cei interesați în domeniul „Agriculturii”. Comunicările s-au referit la evoluția acestei străvechi indeletniciri, meșteșuguri auxiliare legate de această subramură, comportamentul unor noi specii, toponimie și mărturii documentare privind apicultura, rolul brânștelor în dezvoltarea acesteia etc.

În general, comunicările susținute, de regulă rezultat al unor investigații îndelungate, au adus în atenția participanților aspecte noi. Rezultat al aprofundării unor izvoare deja puse în circuitul științific sau al descoperirii unor mărturii inedite, comunicările au contribuit, în ansamblu, la dezvoltarea cercetărilor din acest domeniu.

Este demn de relevat faptul că, pe parcursul desfășurării simpozionului, s-au dezbătut și unele probleme de strictă actualitate pentru agricultura românească, a epocii pe care o străbatem, impactul irigațiilor

asupra cernoziomurilor, oportunitatea procedurilor de protecție, determinarea rentei funciare în etapa actuală, aclimatizarea unor noi soiuri, rolul talazurilor în cadrul îmbunătățirilor funciare, sistemele de irigații și folosirea apelor, primele experiențe de însămînțări artificiale în țara noastră, corelațiile necesare între privatizarea agriculturii și o nouă concepție de organizare a sistemului agroalimentar.

Bazate pe mărturii, documentare în mare parte inedite, comunicările susținute de arhiviști s-au bucurat de o apreciere unanimă. Tematica acestora cuprinde: „Documente de cadastru agricol preluate de Arhivele Statului și Cartea funciară a Bucureștilor” (Gheorghe Dranca); „Contribuții privind legislația agrară” (Ion Bălan); „Rentabilitatea agriculturii în perioada 1920—1940” (Ioan Al. Suci); „Cultura pepenilor în Dobrogea pe timpul stăpînirii otomane” (Tudor Mateescu); „Sisteme de irigații și folosirea apelor în județul Bacău” (Vilică Munteanu); „Poziția țărănimii vâșcane la 1848” (Ancu Damian); „Satul românesc în lumina izvoarelor sigilare” (Maria Dogaru).

Cu prilejul simpozionului, la Muzeul județean de istorie Dimbovița s-a organizat o interesantă expoziție ilustrând aspecte ale dezvoltării agriculturii în această zonă. Pe lângă expozatele tradiționale (unelte de muncă specifice diferitelor activități agricole și meșteșugurilor casnice, vase, costume populare etc.), vizitatorii au putut admira unele documente de valoare răspunzând temei simpozionului, selectate și expuse prin grija colectivului de arhiviști de la Filiala Arhivelor Statului județul Dimbovița.

Au fost deosebit de utile și în același timp plăcute excursiile documentare efectuate la Stațiunea de cercetări și producție pomicolă Voinești, Stațiunile de cercetare și producție pentru creșterea bovinelor Bîlciești, Stațiunea de cercetări piscicole Nucet. Prilej de a se demonstra unele tehnologii specifice, de relevare pe concret a rezultatului cercetărilor dintr-un domeniu sau altul, aceste excursii de opinii în legătură cu problematica dezbătută pe parcursul desfășurării simpozionului.

Cît privește Conferința Societății de istorie și retrologie agrară a României, pe ordinea de zi s-au aflat probleme teoretice, ca și rezolvarea unor aspecte practice. Pentru început s-a susținut, de către dr. Eugen Mewes, raportul privind evoluția cercetărilor științifice în domeniul istoriei și retrologiei agrare din țara noastră. Punctîndu-se principalele momente ale strădaniilor în această direcție, în raport s-a evidențiat importanța definirii terminologiei de bază din aceste domenii, ca și caracterul inter-

disciplinar al istoriei agrare, aportul simpozioanelor naționale la progresul cercetărilor științifice de profil. S-a trecut apoi succint în revistă, istoria Societății de istorie și retrologie agrară, deși înființată în 1971; nu a putut funcționa, întrucât nu a fost recunoscută de „forurile conducătoare” din perioada dictaturii comuniste. În etapa de față societatea, având filiale în 11 județe, însumând un important număr de membri colectivi și peste 320 de membri individuali, își propune să contribuie activ la stimularea activității științifice în domeniul istoriei și a retrologiei agrare, să asigure colaborarea între specialiștii cu preocupări de acest fel din țară și străinătate, continuând să faci-

liteze în ansamblu cercetările interdisciplinare. Societatea se va preocupa totodată de elaborarea și editarea unor lucrări cum sînt instrumente de lucru (dicționare), periodice, buletine informative.

În vederea concretizării acestor obiective a fost ales Consiliul de conducere și biroul său, avîndu-l în frunte pe dr. Eugen Mewes. Noul organ de conducere a hotărît să dea curs invitației Muzeului județean din Deva în ceea ce privește organizarea viitorului simpozion național (1992) în acest frumos oraș.

MARIA DOGARU